GRAIUL LITURGIC

„Întru început era Cuvântul, şi Cuvântul era către Dumnezeu, şi Dumnezeu era Cuvântul... toate printr'însul s'au făcut" (1 Ioan, 1 şi 3).

Limba omenească are menirea să exprime realitatea diferitelor planuri: există planul vieţii – al necesităţilor vieţii; există planul apropiat de el şi cu toate acestea deosebit prin simţăminte şi patimi sufleteşti primitive; există limba demagogiei politice; există limba ştiinţifică, filosofică, poetică; în sfârşit, cea mai înaltă decât toate, limba Dumnezeieştii Descoperiri, a rugăciunii, a theologiei şi a altor raporturi dintre Dumnezeu şi oameni – limba Liturgică. Cunoştinţa abstractă despre existenţă are rădăcini metafizice; aici se referă ştiinţa, filosofia şi, mai întâi de toate, cunoştinţa de Dumnezeu. Cuvintele, care exprimă mai sus citatele genuri ale cunoştinţelor, precum şi Numele Dumnezeieşti purced din sfera intelectuală, metafizică. În acelaşi timp lor le este propriu să provoace în minte sau în inimă diferite reacţii şi în acest sens ele apar ca nişte „reflexe condiţionate", care poartă caracterul nemijlocit, automat.

În faţa oricărei limbi se pune problema de a'l introduce pe ascultător sau cititor în acel domeniu de care aparţine limba dată. Ţinând seama de energia cuvintelor „condiţional reflexive", noi trebuie să dăm, în chip deosebit, mai multă atenţie graiului liturgic, care e chemat să nască în minţi şi în inimile celor ce se roagă simţirea unei alte lumi, mai înalte. Aceasta se dobândeşte prin prezenţa numelor şi concepţiilor care aparţin exclusiv planului Dumnezeiesc; şi de asemenea prin utilizarea unei mici cantităţi de forme specifice de expresie.

Slavii sunt dăruiţi de pronie cu o limbă binecuvântată, care a servit de veacuri pentru slujbele bisericeşti, Sfintelor Scripturi şi rugăciunii şi niciodată nevoilor inferioare ale vieţii, nici chiar literaturii bisericeşti. Noi suntem categoric încredinţaţi de necesitatea întrebuinţării acestei limbi în slujbele bisericeşti; nu este deloc nevoie să se înlocuiască cu limba de toate zilele, ceea ce va scădea inevitabil nivelul duhovnicesc şi, prin aceasta, va pricinui o pagubă considerabilă. Nu'şi au locul argumentele că, chipurile, pentru mulţi oameni contemporani limba veche bisericească este neînţeleasă, şi chiar oamenii cu ştiinţă de carte, ba chiar şi pentru oamenii învăţaţi. Pentru astfel de oameni a stăpâni o cantitate minimă de cuvinte neîntrebuinţate în viaţa de toate zilele este o treabă de câteva ceasuri.

Toţi fără excepţie cheltuiesc uriaşe sforţări pentru însuşirea unei complicate terminologii din felurite domenii ştiinţifice sau din cunoştinţele tehnice, politice, juridice sau din ştiinţele sociale; din limba filosofică sau poetică, şi alte asemenea. Pentru ce să silim Biserica să'şi piardă limba, care este necesară pentru exprimarea formelor proprii de theologie înaltă sau de trăiri duhovniceşti?

Toţi cei ce doresc sincer să se împărtăşească de cultura de veacuri a Duhului, lesne vor găsi posibilitatea să se familiarizeze cu nepreţuita comoară a graiului sfinţit bisericesc, care în chip uimitor corespunde cu marile taine ale dumnezeieştilor slujbe. Puţinele particularităţi ale acestui grai uşurează osteneala de a ne lepăda de pătimaşele griji: „toată grija cea lumească acum să o lepădăm". Dacă în timpul săvârşirii sfintei Liturghii am fi folosit graiul nostru cel de toate zilele, atunci acest grai ar fi născut în sufletele şi minţile celor de faţă reacţiile planului inferior al existenţei noastre fizice. Cuvântul omenesc este chipul Cuvântului Tatălui Cel mai înainte de veci. „Cu Cuvântul Domnului cerurile s'au întărit... El au zis, şi s'au făcut" (Ps. 32, 6 şi 9). Şi cuvântul nostru posedă o putere ziditoare. „Cuvântul Dumnezeului nostru rămâne în veci" (Is. 40, 8). Şi cuvântul nostru atinge vecinicia, dacă este spus pe căile voii Lui. Prin chemarea Numelor Dumnezeieşti se săvârşesc Tainele Bisericii, inclusiv prefacerea pâinii şi vinului în Trupul şi Sângele Domnului.

Cuvintele Liturghiei şi în general ale rugăciunilor nu sunt în fond numai omeneşti, ci şi date de Sus. Limba bisericească se referă la sfera Existenţei Dumnezeieşti; ea trebuie să exprime Descoperirea Duhului şi vederile mentale născute de el. Prin auzirea cuvântului lui Dumnezeu (cf. Rom. 10, 17) se însufleţeşte omul spre credinţă, „carea a biruit lumea" (1 Ioan 5, 4; Thes. 2, 13).

Arhimandritul Sofronie – „Mistica vederii lui Dumnezeu" („A'l vedea pe Dumnezeu precum este"), pp. 300-302